

Тертишник В. М.,
*доктор юридичних наук, професор,
професор Університету митної справи та фінансів
<https://orcid.org/0000-0002-2993-0450>*

Сачко О. В.,
*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри адміністративного і кримінального права
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара*

ДОКТРИНАЛЬНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОГО АНТИКОРУПЦІЙНОГО БЮРО УКРАЇНИ, ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ ТА БЮРО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

DOCTRINAL ASPECTS OF THE ACTIVITIES OF THE NATIONAL ANTI-CORRUPTION BUREAU OF UKRAINE, THE STATE BUREAU OF INVESTIGATION AND THE BUREAU OF ECONOMIC SECURITY

У статті проаналізовані доктринальні аспекти діяльності спеціальних слідчих органів що виникають при виявленні, попередженні, розкритті та розслідуванні корупційних та економічних злочинів.

Забезпечення ефективності протидії корупції та економічній злочинності має включати комплекс інтегративних заходів, здійснюваних державою. Першочерговими завданнями реалізації такого курсу є невідкладне виконання таких стратегічних засад, як демонополізація, деолігархізація, деофшоризація, розмежування бізнесу і влади та усунення корупційних ризиків, забезпечення ефективної слідчої, фіскальної та митної політики.

Необхідно зміцнити статус незалежності НАБУ, ДБР та БЕБ, розширити рамки процесуальної самостійності слідчих, розширити повноваження детективів щодо превентивної діяльності, виявлення, розкриття та розслідування злочинів.

Потрібно запровадити функцію державного нагляду за дотриманням прав і свобод людини в державі та у сфері виконанням антикорупційного законодавства в діяльності підприємств, установ та організацій, органів виконавчої влади та місцевого самоврядування.

Розкриваються проблеми удосконалення процесуальної форми розслідування, внесені пропозиції щодо запровадження детективного розслідування. В законі пропонується передбачити, що здобуті в поза процесуальному порядку фактичні дані можуть мати значення доказів у кримінальному провадженні за умови їх належності до справи, допустимості та достовірності.

Для усунення колізій при застосуванні норм, регламентуючих отримання доказової інформації на етапі виявлення, попередження та розслідування злочинів, необхідно прийняти єдиного для усіх форм судових проваджень доктринально нового закону – «Кодексу доказового права».

Оптимізація слідчої діяльності потребує доктринально виваженої процесуальної форми реалізації в кримінальному провадженні функції розслідування, розробки та прийняття нового КПК України.

Ключові слова: *розслідування, слідчий, незалежність слідчого, процесуальна самостійність слідчого, процесуальна форма.*

The article analyzes the doctrinal aspects of the activities of special investigative bodies that arise in the detection, prevention, disclosure and investigation of corruption and economic crimes. Ensuring the effectiveness of combating corruption and economic crime should include a set of integrative measures implemented by the state. The priority tasks of implementing such a course are the immediate implementation of such strategic principles as demonopolization, de-oligarchization, deoffshorization, separation of business and government and elimination of corruption risks, ensuring effective investigative, fiscal and customs policy.

It is necessary to strengthen the status of independence of NABU, the SBI and the ESB, expand the scope of procedural independence of investigators, expand the powers of detectives to carry out preventive activities, detect, disclose and investigate crimes.

It is necessary to introduce the function of state supervision over the observance of human rights and freedoms in the state and in the field of implementation of anti-corruption legislation in the activities of enterprises, institutions and organizations, executive authorities and local self-government.

The problems of improving the procedural form of investigation are revealed, proposals are made for the introduction of a detective investigation. The law proposes to provide that factual data obtained outside the procedural procedure may have the value of evidence in criminal proceedings, provided that they are relevant to the case, admissible and reliable. In order to eliminate conflicts in the application of the norms regulating the receipt of evidentiary information at the stage of detection, prevention and investigation of crimes, it is necessary to adopt a doctrinally new law that is uniform for all forms of court proceedings – the "Code of Evidentiary Law".

Optimization of investigative activities requires a doctrinally balanced procedural form of implementation in criminal proceedings of the function of investigation, development and adoption of a new Criminal Procedure Code of Ukraine.

Key words: *investigation, investigator, independence of the investigator, procedural independence of the investigator, procedural form.*

Постановка наукової проблеми та її значення. Вирішення доленосної для держави проблеми протидій корупції та економічній злочинності в Україні покладено в основному на спеціальні слідчі органи – Національне антикорупційне бюро України, Державне бюро розслідувань та Бюро економічної безпеки. Аналіз слідчої практики показує, що корупція тісно пов'язана з економічною злочинністю, що потребує системного підходу до стратегії протидії таким злочинам. Потребують інтегративного аналізу інституційні аспекти, стратегія, доктрина та практика протидії корупції та економічній злочинності, проблеми удосконалення діяльності та взаємодії Державного бюро розслідувань, НАБУ та інших антикорупційних органів.

Актуальність проблеми. Для протидії корупції в Україні створено достатньо антикорупційних органів, але ефективність їх роботи бажає бути кращою. Багато проблем протидії корупції пов'язано з недосконалим статусом слідчих органів, невиправдано ускладненими процедурами кримінально-процесуального провадження. Детективна діяльність потребує більш чіткої юридичної визначеності.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми показує, що попри те, що останніми роками активізувались дослідження проблем протидії корупції та діяльності Державного бюро розслідувань і Національного антикорупційного бюро, [3-12] залишаються нерозв'язаними багато з нагальних проблем зміцнення гарантій діяльності слідчих і детективів, удосконалення превентивної діяльності, доказового права та процесуальної форми розслідування.

Метою даної роботи є визначення основних алгоритмів подальшого реформування органі-

зації розслідування та удосконалення статусу і гарантій діяльності слідчих при здійсненні розслідування корупційних та пов'язаних з ними інших посадових та економічних злочинів.

Викладення основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження.

Проблеми протидії корупції та економічній злочинності мають вирішуватись системно в комплексі інтегративних заходів державно-політичного, соціально-економічного, національно-культурного, інформаційного, кримінологічного, правничого і морально-етичного характеру та реального відновлення курсу суспільства на побудову соціальної правової держави, невідкладного виконання таких стратегічних засад, як демонополізація, деолігархізація, деофшоризація, розмежування бізнесу і влади та усунення корупційних ризиків, забезпечення ефективної фіскальної та митної політики.

Потребують прийняття невідкладних заходів: забезпечення чіткого розподілу влади (законодавча, виконавча, судова) з дієвими механізмами стримувань і противаг проти тенденцій тоталітаризму; скасування фінансування партій з державного бюджету та дотримання міжнародних правових актів, зокрема антикорупційних актів Комітету міністрів Ради Європи – Рекомендації щодо загальних правил проти корупції у фінансуванні політичних партій та виборчих кампаній (Rec (2003)); деполітизація законодавчої влади шляхом усунення інститутів формування політичних коаліцій більшості; реальна деполітизація правоохоронних органів та виведення їх з підпорядкування виконавчій гілці влади; демонополізація економіки, деофшоризація фінансів, розмежування бізнесу і влади; одержавлення об'єктів енергетичної безпеки; забезпечення ефективної фіскальної та митної політики і діяльності анти-

корупційних органів. До компетенції НАБУ та ДБР мають бути покладені повноваження щодо виявлення та розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з фактами політичної корупції. Разом з тим мають бути задіяні додаткові гарантії їх незалежності та об'єктивного розслідування.

Комплексним стратегічним планом реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023 – 2027 роки зазначається, що поточна ситуація потребує вирішити низку проблемних питань, а саме: надмірну тривалість досудового розслідування внаслідок перевантаження та подекуди неефективності органів досудового розслідування й прокуратури; нечіткість у розмежуванні компетенції та повноважень різних органів правопорядку, дублювання їхніх функцій; наявність корупційних ризиків у діяльності органів правопорядку та прокуратури, недосконалість механізмів призначення на посади й просування по службі, а також позитивно вплинуть на подальшу гармонізацію кримінального та кримінального процесуального законодавства України зі стандартами Європейського Союзу; підкреслюється необхідність удосконалення інституту підслідності, координації діяльності та взаємодії органів правопорядку на основі системності й процесуальної економії зі збереженням гарантій дотримання прав людини; ставиться пріоритетним завданням забезпечення юридичної визначеності функцій прокурора та розмежування процесуального статусу прокурора, керівника органу прокуратури та керівника органу досудового розслідування, оптимізація правил здійснення кримінального провадження у спрощеній, спеціальній та інших особливих формах. [1]

Удосконалення гарантій діяльності слідчих органів потребує забезпечення їх максимальної незалежності від виконавчої влади та політичних формувань законодавчої влади. Це комплексна проблема, яка потребує системних змін порядку призначення керівників правоохоронних органів – від Генерального прокурора, до керівників слідчих органів. Усі слідчі органи мають отримати статус державних правоохоронних органів та максимальні незалежність від інших гілок влади. Зокрема НАБУ, щонайменше, має бути виведене в із підпорядкуван-

ня Кабінету міністрів України. Для посилення гарантій діяльності правоохоронних органів варто унеможливити ситуацію, коли новообраний за партійними списками Парламент приступаючи до роботи зразу ж починає «обирати за своїми інтересами» нового Генерального прокурора, а новостворений Кабінет Міністрів України за поданням Прем'єр-міністра України звільняє Директора Бюро економічної безпеки України чи Директора НАБУ, призначає нового, за допомогою якого забезпечує «ротацію» усієї системи «за своїми вподобаннями».

Має бути сформована цілісна система принципів діяльності слідчих та інших правоохоронних органів. Система принципів (засад) діяльності слідчих та інших правоохоронних органів окрім закріплених засад верховенства права, законності та справедливості, має бути доповнена такими принципами як: людяність; забезпечення поваги до людської гідності та прав і свобод людини; неупередженість, всебічність, повнота, та об'єктивність доказової діяльності; презумпція добропорядності; пропорційність; відновлення порушених права та компенсація шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю посадових осіб слідчих та правоохоронних органів в ході кримінальних проваджень. Дані принципи мають бути щонайменше закріплені в Законах України: «Про Національне антикорупційне бюро України, «Про Державне бюро розслідувань» та «Про бюро економічної безпеки».

23 серпня 2023 року Уряд схвалив План заходів на 2023-2027 роки, [2] який спрямований на реалізацію Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку (2023), де відмічається необхідність розробки та прийняття Закону України «Про органи правопорядку», Закону «Про кримінальну розвідку» (Criminal Intelligence) як систему гласних і негласних пошукових, розшукових заходів і засобів, що ґрунтуються на аналітиці (кримінальний аналіз, правоохоронна діяльність, керована аналітичною розвідкою (ІЛР модель) – фактично реформа інституту оперативно-розшукової діяльності; впровадження *інституту детективів* в органи правопорядку.

Детективи – посадові особи визначених в законі правоохоронних органів (НАБУ, ДБР, БЕБ), які виконують функцію запобігання, вияв-

лення, припинення, розслідування та розкриття корупційних, посадових, фінансово-економічних та інших кримінальних правопорушень, за правилами підслідності у рамках кримінального процесу за дорученням слідчого здійснюють провадження негласних слідчих (розшукових) та оперативно-розшукових дій, а у визначених законом випадках користуючись статусом слідчого та проваджують досудове розслідування віднесених до їх компетенції злочинів та інших кримінальних правопорушень.

Проблема детективного розслідування. В сучасних наукових пошуках з'являються небезпідставні пропозиції щодо запровадження замість сучасного інституту «контроль за вчиненням злочину», концептуально нового інституту – «детективного дослідження та документування злочинів», «спеціального детективного розслідування», «детективного дізнання» тощо.

Думається, що названим у ст. 41 КПК України працівникам оперативних підрозділів слід надати статусу детективів, до компетенції яких належало б як провадити оперативно-розшукові заходи, так і виявляти злочини та починати розслідування з правом самостійного виконання в умовах крайньої необхідності невідкладних слідчих дій. Така діяльність в реаліях протидії злочинності потребує системного регламентації окремим законом «Про детективів та детективну діяльність в сфері протидії злочинності». Відповідно в КПК України мають бути прописані можливості, умови і правила реалізації доказових матеріалів, отриманих при здійсненні детективної діяльності поза межами кримінального процесу – дослідного детективного розслідування.

Закон повинен мати універсальну юридичну форму діяльності правоохоронних органів щодо запобігання, виявлення, попередження та розкриття злочинів, яка стала б єдиною для митних органів, посадових осіб Національного агентства з питань запобігання корупції, Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, антимонопольного комітету, СБУ, податкових органів – усіх правоохоронних органів, а також процедуру реалізації отриманих доказових матеріалів у кримінальному провадженні.

З урахуванням висловлених пропозицій вчених, в КПК України окремо має бути сформована за закріпленою доктринальною моделлю норми «Безпосереднє виявлення злочинів та кримінальних проступків» такого змісту:

«Безпосереднє виявлення кримінального правопорушення детективом, органом дізнання, слідчим, прокурором, посадовими особами Національного агентства з питань запобігання корупції, Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, запобігання легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, службовими особами митних, податкових та інших правоохоронних органів, або судом – це ініціативна діяльність правоохоронних органів, які, застосовуючи адміністративні, оперативно-розшукові та інші законні але непроцесуальні засоби отримання і фіксації інформації, виявляють злочини чи кримінальні проступки, використовуючи надані їм повноваження.

Безпосереднє виявлення відомостей про ознаки злочину чи кримінального проступку може служити приводом до початку кримінального провадження, коли при застосуванні оперативно-розшукової, антикорупційної чи адміністративної юрисдикції, відповідними посадовими особами правоохоронних органів отримані та зафіксовані фактичні дані щодо складу конкретного злочину, відповідні дії були здійсненні у відповідності з законом та способом передбачений законом.

Безпосереднє виявлення ознак скоєного чи підготовлюваного злочину або кримінального проступку фіксується згідно з вимогами законодавства відповідно в матеріалах адміністративного чи іншого юридичного провадження, оформляється посадовою особою, що виявила злочин, письмовим повідомленням, яке підлягає державній реєстрації в порядку реєстрації заяв і повідомлень про злочини.

Фактичні дані, отримані при безпосередньому виявленні злочину шляхом здійснення оперативно-розшукових чи інших непроцесуальних дій можуть використовуватися в кримінально-процесуальному доказуванні за умови, що з'ясовано й може бути перевірено джерело і спосіб їх здобуття; ці дані здобуті у відповід-

ності до вимог закону без порушення чи недопустимого обмеження прав і свобод громадян, і становлять достовірну інформацію».

Пропонується ст. 271 КПК України назвати «Детективне розслідування» та викласти тут такі форми і засоби доказової діяльності детективів: Детективне розслідування здійснюється з застосуванням системи негласних слідчих (розшукових) дій та оперативно-розшукових заходів. Детективи для здійснення виявлення, попередження та розкриття злочинів уповноважені: отримувати добровільно видані фізичними та юридичними особами доказові матеріали, а також витребувати за рішенням керівника структурного підрозділу та одержувати від державних органів, органів місцевого самоврядування доказові матеріали, необхідну для протидії злочинам; отримувати добровільно надані, а також за постановою слідчого чи прокурора необхідні для попередження та розкриття злочинів відомості про майно, доходи, видатки, фінансові зобов'язання фізичних та юридичних осіб, які здійснюють підприємницьку, фінансово-економічну чи банківську діяльність; отримувати від банків, депозитарних, фінансових та інших установ, підприємств та організацій незалежно від форми власності (на підставі рішення, погодженого з прокурором) інформацію про операції, рахунки, вклади, правочини фізичних та юридичних осіб; здійснювати контрольовану закупку, а також застосовувати спеціальний слідчий експеримент або імітування обстановки злочину; при виявлених фактах корупції шляхом вимагання неправомірної вигоди, не допускаючи провокації злочину, застосовувати контрольовану поставку; отримувати доказову інформацію від зарубіжних правоохоронних органів щодо фактів офшоризації капіталів, легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом.

Запобігання та протидія легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом – система передбачених законом оперативно-розшукових дій, заходів фінансового моніторингу, актів міжнародного співробітництва, а також слідчих та інших юридичних дій та судових рішень, спрямованих на виявлення, попередження та припинення легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом. Відповідно до принципу юридичної

визначеності усі заходи запобігання та протидія легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, мають бути чітко прописані в законі, а також має бути окремо передбачено в КПК України, що здобуті при цьому фактичні дані є можуть мати значення доказів у кримінальному провадженні за умови їх належності до справи, допустимості та достовірності.

Деофшоризація як складова ефективного захисту державних інтересів потребує активізації антикорупційних органів щодо пошуку та конфіскації нажитого злочинним шляхом. Для цього мають бути удосконалені норми кримінального та кримінально-процесуального права. В сучасних умовах цифровізації суспільства отримує розвиток застосування криптовалюти. Між тим, в умовах відсутності належного контролю за її обігом несе певні загрози в аспектах застосування цих віртуальних грошей для легалізації (відмивання) злочинно здобутих доходів. Ситуація стає ще більш складною, з огляду на те, що ст. ст. 209 КК України («Легалізація (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом» в чинній редакції закону передбачає відповідальність саме за незаконну легалізація (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом». Але концептом «майно» не охоплюється «віртуальна реальність – біткоїн, який не можна вважати майном. Доречно передбачити відповідальність за «незаконну легалізація (відмивання) цінностей, нажитих злочинним шляхом».

В реаліях роботи слідчих та інших антикорупційних органів, фактичні дані, які містять ознаки корупційних кримінальних правопорушень чи діянь пов'язаних з корупцією, можуть здобуватись оперативними, аналітичними та слідчими підрозділами ДБР, НАБУ, СБУ Національної поліції, Бюро економічної безпеки, в процесі застосуванні повноважень, передбачених Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність», «Про Національну поліцію України» Податковим чи Митним кодексом України, а також Національним агентством запобігання корупції, Національним агентством України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, антимонопольним комітетом України, співробітниками Рахункової пала-

ти Верховної ради України, та іншими правоохоронними органами, в процесі виконання ними діяльності передбаченої законодавством України та міжнародними правовими актами. Але згідно з проблематичним приписом ч. 1 ст. 84 КПК України «доказами у кримінальному провадженні є фактичні дані, отримані у передбаченому цим Кодексом порядку...». Дана норма варто викласти в такій редакції «Доказами у кримінальному провадженні є фактичні дані, отримані у передбаченому законом порядку, які відповідають вимогам належності до справи, допустимості та достовірності».

Пропонуємо доповнити інститут доказового права КПК України нормою такого змісту: «Фактичні дані, отримані шляхом здійснення оперативно-розшукових дій, антикорупційних заходів, діяльності щодо запобігання легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, митних та інших передбачених законом адміністративних чи цивільно-процесуальних процедур, можуть використовуватися в кримінально-процесуальному доказуванні за умови, що з'ясовано й може бути перевірено джерело і спосіб їх здобуття, фактичні дані отримані без недопустимого втручання в гарантовані Конституцією України права і свободи громадян, здобуті фактичні дані відповідають вимогам належності до справи, допустимості та достовірності».

На наш погляд, в контексті розв'язання питань удосконалення діяльності суб'єктів доказування, зокрема, і оптимізації слідчої діяльності, взагалі, слід реалізувати наступні концептуальні моделі організації розслідування.

1. Об'єднати слідчі підрозділи ДБР та БЕБ та віднести до компетенції даного підрозділу протидію економічним злочинам та корупції.

2. На основі слідчих Національної поліції створити – Державне агентство розслідувань (ДАР), зберігаючи існуючу юрисдикцію щодо категорій підслідності.

3. Наділити правом відкривати кримінальні провадження та виконувати розслідування Уповноваженого Верховної ради України з прав людини.

4. Названим у ст. 41 КПК України працівникам оперативних підрозділів слід надати статусу детективів, до компетенції яких належало б

як провадити оперативно-розшукові заходи, так і виявляти злочини та починати розслідування з правом виконання невідкладних слідчих дій.

5. На інтегративній основі таких заходів, які сьогодні передбачені ст. 272 «Виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації», ст. 275 «Використання конфіденційного співробітництва» та законодавства про ОРД розробити окремий інститут дослідчого детективного розслідування та детективної доказової діяльності.

Розпочату реформу слідчих та детективних органів доцільно завершити розробкою та прийняттям окремих нових кодексів: Кодекс про злочини, Кодекс про проступки, Кодекс провадження щодо проступків, Кодекс доказового права, Кодекс правоохоронної діяльності, а ці кодифіковані акти мають доповнюватись законами України «Про функцію розслідування та статус слідчих», «Про статус детективів», «Про дізнання», «Про Суд присяжних та мировий суд», «Про Національний суд з прав людини», а також «Про виявлення, попередження та профілактику злочинів».

До компетенції слідчих Державного бюро розслідувань відноситься розслідування кримінальних правопорушень, вчинених прокурорами та суддями. Разом з тим, відповідно до ст. 131-1 Конституції України прокуратура здійснює: «організацію і процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, вирішення відповідно до закону інших питань під час кримінального провадження, нагляд за негласними та іншими слідчими і розшуковими діями органів правопорядку».

Виконання складної функції протидії посадовим злочинам та кримінальним проступкам, потребує належного забезпечення статусу незалежності та процесуальної самостійності слідчих. Слід радикально зміцнити гарантії діяльності слідчого, встановивши в законі такі правила:

«Слідчий призначається і звільняється з посади Указом Президента України за поданням начальника слідчого підрозділу, узгодженому з Генеральним прокурором України та Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини.

Слідчий процесуально самостійний, незалежний і підкоряється тільки закону. Ніхто не

вправі давати будь-які вказівки слідчому щодо провадження в кримінальній справі.

Слідчий недоторканий. Притягнення до кримінальної відповідальності слідчого можливе тільки з дозволу Верховної Ради України за поданням Генерального прокурора України чи його заступника.

Слідчий вважається таким, що діє в стані ризику і не підлягає кримінальній, цивільній чи іншій відповідальності у зв'язку з визнанням судом незаконними його рішень, якщо при цьому з боку слідчого не були допущені зловживання владою чи умисне порушення закону. Обов'язок відшкодування шкоди, заподіяної особам відповідними незаконними діями слідчого покладається на державу».

Для забезпечення об'єктивного нагляду за діяльністю слідчих ДБР «шляхом процесуального керівництва слідством» у кримінальних провадженнях щодо прокурорів, варто з урахуванням досвіду Італії, створити окрему незалежну від прокуратури та інших правоохоронних органів інституцію, яка могла б функціонувати при Вищому антикорупційному суді та мала усі повноваження, якими наділені прокурори в кримінальному процесі.

З цього приводу С. Микитюк не безпідставно зазначає, що зважаючи на багатогранність роботи слідчих ДБР та особливості підслідних їм кримінальних справ (включаючи злочини вчинені прокурорами) варто забезпечити створення окремої самостійної та незалежної аторнейської служби нагляду за законністю в діяльності ДБР, яка б не була підпорядкована Офісу генерального прокурора. Варто звернути увагу, що, наприклад, в США та Канаді посада Генерального аторнея об'єднана з посадою Міністра юстиції. Доцільно запровадити посади підрозділу аторнейської служби та посади аторнея в Міністерстві Юстиції, чим має забезпечуватись більша незалежність даної наглядової інституції від Офісу генерального прокурора, співробітники якого можуть в разі вчинення злочинів стати фігурантами (підслідними) у справах слідчих ДБР, хоча водночас досі уповноважені здійснювати нагляд та процесуальне керівництво слідчими ДБР. [4, с. 187-188]

На нашу думку, законотворчий процес наблизився до необхідності прийняття єдиного для усіх форм судових проваджень доктри-

нально нового закону – «Кодексу доказового права», в якому мають бути викладені міжгалузевого характеру норми, якими визначатимуться поняття і види доказів та критерії їх допустимості, порядок реалізації в кримінальному процесі доказових матеріалів, здобутих митними, фіскальними, антикорупційними та іншими правничими інституціями і міжнародними установами в процесі здійсненні ними своїх функцій.

В Україні важливо відновити функцію прокуратури щодо нагляду за дотриманням прав і свобод людини в діяльності підприємств, установ та організацій, а також в діяльності посадових і службових осіб органів державної влади та правоохоронних органів. Оптимізація слідчої діяльності потребує доктринально виваженої процесуальної форми реалізації в кримінальному провадженні функції розслідування, розробки та прийняття нового КПК України.

Висновки. Забезпечення ефективності протидії корупції має включати комплекс інтегративних заходів, здійснюваних державою. Першочерговими завданнями реалізації такого курсу є невідкладне виконання таких стратегічних засад, як демонополізація, деолігархізація, деофшоризація, розмежування бізнесу і влади та усунення корупційних ризиків, забезпечення ефективної слідчої, фіскальної та митної політики.

Необхідно зміцнити статус незалежності ДБР та НАБУ, розширити рамки процесуальної самостійності слідчих, усунути можливість процесуального керівництва слідством у справах ДБР щодо злочинів вчинених прокурорами.

Потрібно запровадити функцію державного нагляду за дотриманням прав і свобод людини в державі та виконанням антикорупційного законодавства в діяльності підприємств, установ та організацій, органів виконавчої влади та місцевого самоврядування.

Для усунення колізій при застосуванні норм, регламентуючих отримання доказової інформації на етапі виявлення, попередження та розслідування злочинів, необхідно прийняти єдиного для усіх форм судових проваджень доктринально нового закону – «Кодексу доказового права», розробки та прийняття нового КПК України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Комплексний стратегічний план реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023 – 2027 роки. Затверджений Указом Президента України від 11 травня 2023 року № 273/2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273/2023#Text>
2. План заходів з реформи органів правопорядку на 2023-2027 роки. . URL: <https://pravo.org.ua/blogs/uryadshvalyv-plan-zahodiv-z-reformy-organiv-pravoporyadku-na-2023-2027-roky-kudy-ruhayetsya-reforma-organiv-pravoporyadku-ta-prokuratury/>
3. Корнієнко, М. ., & Тертишник, В. (2021). Протидія корупції: стратегія та практика Проблеми законності 2021. (152), С. 87–101. <https://doi.org/10.21564/2414-990X.152.226127>. URL: <http://plaw.nlu.edu.ua/article/view/226127/226920>
4. Микитюк С. Забезпечення незалежності та процесуальної самостійності слідчих державного бюро розслідувань. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2022. №4. С. 184-189.
5. Мірковець Д. М. Інститут контрольно-наглядової діяльності та процесуальна самостійність слідчого: аспекти співвідношення. *Юридична наука*. 2020. № 3(105). С. 387-398.
6. Сачко О. В. Проблеми реалізації верховенства права при застосуванні особливих форм та режимів кримінального провадження. Монографія. Дніпропетровськ: Дніпровський національний університет ім. Олесь Гончара; Ліра ЛТД, 2018. 404 с.
7. Тагієв С. Р. Негласні слідчі (розшукові) дії у кримінальному судочинстві України: монографія. Київ: ВД «Дакор», 2015. 440 с.
8. Тертишник В. М., Батраченко Т. С. Правові проблеми протидії корупції. Південноукраїнський правничий часопис. 2024. № 1. С. 57-63.
9. Тертишник В.М. Сачко О. В. Доктрина верховенства права в діяльності слідчих органів. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2024. №1. С. 299-305. DOI <https://doi.org/10.32782/2408-9257-2024-1-53>
10. Тертишник В. М. Презумпція добropорядності та правомірності дій людини в системі засад правової держави. Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького: Серія Право. 2023. Вип. 15 (27). Т. 1. С. 155-161. DOI: 10.33098/2078-6670.2023.15.27. 1.155-161.
11. Топчій В. В., Шкелебей В.А. Публічно-правова протидія корупції: навчальний посібник. Ірпінь : УДФС, 2016. 206 с.
12. Цимбал П. В., Манзюк О. І. Зарубіжний досвід організації інституцій у сфері антикорупційної діяльності: правові засади вдосконалення діяльності державного бюро розслідувань у світлі адаптації до міжнародних стандартів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 9. С. 32–34.

REFERENCES:

1. Kompleksnyi stratehichnyi plan reformuvannia orhaniv pravoporiadku yak chastyny sektoru bezpeky i oborony Ukrainy na 2023 – 2027 roky. Zatverdzhenyi Ukazom Prezydenta Ukrainy vid 11 travnia 2023 roku № 273/2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273/2023#Text>
2. Plan zakhodiv z reformy orhaniv pravoporiadku na 2023-2027 roky. . URL: <https://pravo.org.ua/blogs/uryadshvalyv-plan-zahodiv-z-reformy-organiv-pravoporyadku-na-2023-2027-roky-kudy-ruhayetsya-reforma-organiv-pravoporyadku-ta-prokuratury/>
3. Korniienko, M. ., & Tertyshnyk, V. (2021). Protydiia koruptsii: stratehiia ta praktyka Problemy zakonnosti 2021. (152), S. 87–101. <https://doi.org/10.21564/2414-990X.152.226127>. URL: <http://plaw.nlu.edu.ua/article/view/226127/226920>
4. Mykytiuk S. Zabezpechennia nezalezhnosti ta protsesualnoi samostiinosti slidchykh derzhavnoho biuro rozsliduvan. Aktualni problemy vitchyznianoї yurysprudentsii. 2022. №4. S. 184-189.
5. Mirkovets D. M. Instytut kontrolno-nahliadovoi diialnosti ta protsesualna samostiinist slidchoho: aspekty spivvidnoshennia. Yurydychna nauka. 2020. № 3(105). S. 387-398.
6. Sachko O. V. Problemy realizatsii verkhovenstva prava pry zastosuvanni osoblyvykh form ta rezhymiv kryminalnoho provadzhennia. Monohrafiia. Dnipropetrovsk: Dniprovskiy natsionalnyi universytet im. Olesia Honchara; Lira LTD, 2018. 404 s.
7. Tahiiiev S. R. Nehlasni slidchi (rozshukovi) dii u kryminalnomu sudochynstvi Ukrainy: monohrafiia. Kyiv: VD «Dakor», 2015. 440 s.
8. Tertyshnyk V. M., Batrachenko T. S. Pravovi problemy protydiї koruptsii. Pivdennoukrainskyi pravnychi chasopys. 2024. № 1. S. 57-63.

9. Tertyshnyk V.M. Sachko O. V. Doktryna verkhovenstva prava v diialnosti slidchyykh orhaniv. Aktualni problemy vitchyznianoï yurysprudentsii. 2024. №1. S. 299-305. DOI <https://doi.org/10.32782/2408-9257-2024-1-53> URL: http://apnl.dnu.in.ua/1_2024/55.pdf

10. Tertyshnyk V. M. Prezumpsiia dobroporiadnosti ta pravomirnosti dii liudyny v systemi zasad pravovoi derzhavy. Naukovo-informatsiinyi visnyk Ivano-Frankivskoho universytetu prava imeni Korolia Danyla Halytskoho.: Serii Pravo. 2023. Vyp. 15 (27). T.1. S. 155-161. DOI: 10.33098/2078-6670.2023.15.27.1.155-161. URL: <https://visnyk.iful.edu.ua/vypusk-15-27-tom-1/tertyshnyk-v-m-prezumpsiia-dobroporiadn/>

11. Topchii V. V., Shkelebei V.A. Publichno-pravova protydiia koruptsii: navchalnyi posibnyk. Irpin : UDFS, 2016. 206 s.

12. Tsymbal P. V., Manziuk O. I. Zarubizhnyi dosvid orhanizatsii instytutsii u sferi antykoruptsiinoï diialnosti: pravovi zasady vdoskonalennia diialnosti derzhavnoho biuro rozsliduvan u svitli adaptatsii do mizhnarodnykh standartiv. Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal. 2020. № 9. S. 32–34.